

Vergi anlaşmalarına düzenleme

Türkiye'nin 22 vergi anlaşmasındaki 'istisna yöntemi'nin değişmesi gündemde. Kanun teklifine göre, bu ülkelerden gelen temettüleri Türkiye'de 'kurumlar vergisine' tabi olacak. Şirketlerin gelirleri vergi oranında azalacak.

Yurtdışında büyümek isteyen şirketler hedefledikleri pazarlara girmek için üs olarak kullanacakları yeri belirleyip, faaliyetlerini oradan yönetirler. Şirketlerin kuruluş yeri seçiminde; coğrafya, ülke, yer ile tarihi, kültürel bağlar, işgücü piyasası, siyasi, ticari ve ekonomik ilişkiler gibi etkenler ilk sıralarda yer alır. Vergi de bir etkidir ama bunlardan sonra gelir. Etkenler şu şekilde detaylandırılabilir:

İş yapma kolaylığı

İş kurma, işgücü piyasası, şirket kurma ve tasfiye süreçleri, düzenleyici kurumlarla ilişkiler ve süreçleri hızlandırıcı düzenlemelerin varlığı

Teşvikler

Yatırımcılara sunulan finansal ve diğer destek teşvikleri (AR-GE dahil)

Finansmana erişim

Finansal sistemin işleyişi, kaynaklara erişim kolaylığı, finans piyasalarının derinliği ve finansal araçların çeşitliliği, fon arz ve talebine imkân veren tasarrufların varlığı

Uluslararası entegrasyon

Ülke üyelikleri, yatırım yapılan ülke ve bu ülke mukimlerine diğer ülkelerce sunulan kredi ve fonlar

Hukuki altyapı ve işleyiş

Sinai ve fikri mülkiyet hakları, sözleşme hukuku ve icrası

VERGİ ANLAŞMASI NEDEN ÖNEMLİ?

Vergi anlaşması ile taraf ülke yatırımcılarının geliri üzerinden iki devletin birden vergi alması veya çifte vergilendirmenin önlenmesi amaçlanır ve vergileme hakkı, çeşitli gelirlerin mukim olunan veya gelirin doğduğu kaynak devletlerden birine bırakılmak, bu olmazsa devletler arasında paylaşılmak suretiyle çözüme kavuşturulur. Böylece, anlaşma tarafı devletlerden birinde yatırım yapan ve teknoloji sağlayan diğer devlet mukimlerinin o devletin mükellefleriyle

kiyaslandığında daha fazla vergilendirilmesi engellenmiş ve yatırımcılar açısından vergileme bir risk olmaktan çıkarılarak vergide öngörülebilirlik sağlanmış olur. Çünkü yabancı bir ülkede vergilemedeki belirsizlik yatırımların getirisini riske atabilir.

Peki bugüne kadar vergi anlaşmaları başarılı oldu mu? Evet, ama yeterli olmadı. Çünkü ülkelerin yabancı sermaye çekme iştahı ve bu amaçla sundukları vergi teşvikleri zararlı vergi rekabeti bile yarattı. Bütün bunların sonucunda çifte vergilememe veya gelirin hem kaynak ülkede ve hem de gelirin lehda-rının mukim olduğu ülkede 'vergilennememesi veya düşük oranda vergilenmesi' ortaya çıktı.

Bu durum karşısında, OECD'nin 'Matrah Aşındırma ve Kâr Kaydırma' (BEPS) projesiyle gerek çifte vergilememe gerekse vergiden kaçınma, vergi kayıp ve kaçığıyla mücadele için G-20 ve AB'nin siyasi liderliğinde uluslararası iş birliği içinde bazı aksiyonlar alındı. Böylece, uluslararası vergi mimarisinin yeniden tasarımı için BEPS aksiyonları hazırlanarak, 'kârın katma değer yaratıldığı ve kârı oluşturan ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği ülkede vergilendirilmesi' hedeflendi. Akabinde, OECD ve G-20 ülkeleri (Türkiye dahil) aksiyonları hayata geçirmeyi taahhüt etti.

ÇOK TARAFLI SÖZLEŞMENİN DOĞUŞU

Bu aksiyonlardan biri de bunların hızla uygulanması için devletler arasında mevcut 3 binden fazla 'Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının' (ÇVÖA) değişmesi için 15'inci aksiyon 'Çok Taraflı Sözleşme' hazırlanarak 24.11.2016 tarihinde yayımlandı. Akabinde 7.6.2017 tarihinde Paris'te 70'den fazla ülke temsilcisinin katılımıyla (Türkiye dahil) gerçekleştirilen imza töreni ile 'Çok Taraflı Sözleşme' ülkelerce imzalandı.

Çok taraflı sözleşme ne öneriyor?

Çok taraflı sözleşme, iki tür 'vergiden kaçınmanın önlenmesi standartları' içeriyor:

1. Minimum standartlar
2. İsteğe bağlı standartlar

Sözleşmeye taraf ülkeler, minimum standartları yansıtan düzenlemeleri uygulamak zorunda olup; sözleşmedeki minimum standardı yansıtan bir maddenin imzacı devlet tarafından uygulanmaması yönündeki seçim, yalnızca 'kapsama alınan ve değiştirilecek bir vergi anlaşma hükmünün minimum standardı içermesi' durumu gibi sınırlı şartlarda mümkün olabilmektedir.

Bir ülkenin sözleşme stratejisi ilk imzadaki taslak beyan ve seçimler/çekincelerle, nihai beyan ve seçimler/çekincelerle sonuçlanan süreçleri içeriyor. Ülkeler minimum standartlar dışındaki maddelere çekince koyma hakkına sahip olup, çekince koydukları maddeleri kapsanan vergi anlaşmalarına uygulayıp uygulamama hakları bulunuyor. Sözleşmenin nihai onayından sonra ülkeler çekince koyamıyor veya koydukları çekinceleri genişletmiyor. Diğer bir deyişle, ilk beyan ve çekinceleri geçici statüdedir.

TÜRKİYE'NİN STRATEJİSİ

Türkiye sözleşmeyi, 'Matrah Aşındırma ve Kâr Kaydırmanın Engellenmesine Yönelik Vergi Anlaşmaları ile İlgili Önlemlerin Uygulanmasına İlişkin Çok Taraflı Sözleşmenin Uygulanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi' adıyla 2.6.2020 tarihinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna sundu. Ülkemizin sözleşmeyle ilgili ilk 'beyan ve çekinceleri' incelendiğinde stratejisinin 'minimum standartları' olduğu ancak TBMM'ndeki 'Kanun Teklifi' ile bu stratejisini değiştirerek 'minimum standartların' üzerine çıkmak istediği anlaşılıyor. Bu değişikliklerin en önemlisi, sözleşmenin beşinci maddesini uygulama tercihidir.

Sözleşmenin beşinci maddesi neyi düzenliyor? Beşinci madde, 'çifte vergilendirmenin önlenmesi yöntemlerinin uygulanması' ile ilgili kaynakta vergilendirilmeyen gelire ilişkin 'istisna yönteminden

vazgeçme' seçeneklerini düzenliyor. Bu bir minimum standart değil ve ülkelere bu maddedeki seçeneklerden birini tercih etme ya da hiçbirini uygulamama seçeneği veriliyor.

Türkiye'nin sözleşmenin beşinci maddesini uygulama tercihinin anlamı, bugüne kadar imzaladığı vergi anlaşmalarındaki çifte vergilemenin önlenmesindeki 'istisna yöntemi'ni' terk edip, yerine 'mahsup yöntemi'ni' kabul etmektir. Diğer bir deyişle, 'çok taraflı sözleşmenin yasama süreci' bu şekilde tamamlanırsa Türkiye'nin yürürlükteki 22 adet vergi anlaşmasındaki çifte vergilendirmenin önlenmesindeki 'istisna yöntemi' yerini 'mahsup yöntemine' bırakacaktır.

Türkiye açısından sözleşmenin yürürlüğü bildirimlerin OECD'ye sunulduğu tarihten sonraki üç aylık dönemin bitmesini takip eden ayın ilk günü olup kaynaktan kesilen vergiler ve diğer vergi türleri için sözleşme hükümlerinin uygulanma tarihi farklılaşabilecektir. Örneğin, Türkiye açısından sözleşmenin yürürlük tarihinin 1.1.2021 olursa ÇVÖA anlaşmasının karşı tarafı olan ülke ile Türkiye açısından kaynaktan kesilen vergiler için sözleşmenin uygulanma tarihi 1.1.2022 olacaktır.

VERGİ ANLAŞMALARINA AYAR ÖLÇÜSÜZ MÜ?

Türkiye'nin sözleşmenin beşinci madde tercihi yasama süreci bu şekilde tamamlanırsa Türkiye'nin 22 adet vergi anlaşmasındaki 'istisna yöntemi' değişecek ve bu ülkelerden gelen temettüler gelecekte Türkiye'de 'kurumlar vergisine' tabi olacaktır. Sözleşmenin minimum standartlarından olmayan beşinci madde ile ilgili bu tercih, Türk şirketlerin yurtdışından elde ettikleri gelirlerinin kurumlar vergisi kadar azalmasıyla sonuçlanacaktır. Örneğin, Türkiye mukimi bir grubun kapsama giren 22 ülkedeki bir bağlı ortaklığına (Hollanda gibi) başka bir ülkedeki iştirakinden vergilenmiş olarak gelen kazançlar o ülkede vergilendirilmeyecek ancak çok taraflı sözleşme ile değişen anlaşma hükmü nedeniyle şu anda Türkiye'de vergilenmeyen kazançlar gelecekte yüzde 20 oranında vergilenecektir.

Bu nedenle, Türkiye'nin çok taraflı sözleşmenin beşinci madde tercihi yasama sürecinde gözden geçirilmelidir. Eğer kanun teklifi bu hali ile yasalaşırsa acilen Kurumlar Vergisi Kanunu'nda diğer ülke örneklerindeki uygulamalar gibi 'yurtdışı iştirak kâr payları', 'yurtdışındaki iştirak kazançlarının önceki ülkelerde yüklendiği vergilerin mahsubu' dahil olmak üzere gerekli değişiklikler yapılarak Türk şirketlerin rekabet gücünün azalması engellenmelidir. Vergi anlaşmalarına verilen bu ayarın ölçüsü ancak böyle dengelenebilir.